

KẾT CẤU PHÂN MẢNH TRONG *TẤT CẢ NHỮNG NGƯỜI NGÃ XUỐNG* CỦA SAMUEL BECKETT

Lê Thúy Hằng¹

TÓM TẮT

Trong phạm vi bài viết này, chúng tôi tìm hiểu kết cấu phân mảnh của vở kịch truyền thanh All That Fall (Tất cả những người ngã xuống). Samuel Beckett (1906 - 1989) đã xây dựng các nhân vật là những mảnh ghép tương đồng về số phận. Cốt truyện bị phân mảnh với những hành động rời rạc. Không gian cũng bị chia cắt thành nhiều mảnh. Kết thúc vở kịch chỉ còn lại sự hoài nghi của người nghe/ người đọc khi không biết thực sự đã xảy ra chuyện gì. Qua Tất cả những người ngã xuống, chúng ta nhận thấy một thế giới cô đơn, đổ vỡ niềm tin và mỗi người là một sinh linh lạc lõng trong thế giới đó.

Từ khóa: Samuel Beckett, kịch, Tất cả những người ngã xuống, kết cấu, phân mảnh.

1. ĐẶT VẤN ĐỀ

Mỗi tác phẩm là một sinh thể nghệ thuật và có kết cấu riêng. Tìm hiểu kết cấu là một trong những con đường để khám phá vẻ đẹp của tác phẩm và tài năng sáng tác của nhà văn. Kết cấu phân mảnh là một kiểu kết cấu mà các thành tố như nhân vật, cốt truyện, không gian, thời gian... bị cắt thành nhiều mảnh, không có sự liên kết logic với nhau, tạo nên một thế giới hỗn độn, ngẫu nhiên và phi lí. Samuel Beckett (1906 - 1989) là nhà văn, nhà viết kịch gốc Ireland, nhập quốc tịch Pháp, đoạt giải Nobel Văn học năm 1969. Ông được xem là một trong những người có tầm ảnh hưởng lớn nhất trong nền văn học thế giới, đặc biệt về sân khấu ở thế kỉ XX. *All That Fall* (Tạm dịch: *Tất cả những người ngã xuống*) là vở kịch truyền thanh của Beckett, được tác giả sử dụng kết cấu phân mảnh. Trong vở kịch này, Samuel Beckett đã xây dựng các nhân vật là những mảnh ghép tương đồng về số phận. Cốt truyện bị phân mảnh với những hành động rời rạc. Không gian cũng bị chia cắt thành nhiều mảnh. Qua kết cấu phân mảnh của tác phẩm này, nhà văn đã cho chúng ta thấy một thế giới cô đơn, đầy lo âu, bất trắc với những sự việc phi lí, ngẫu nhiên bất ngờ xảy ra.

2. NỘI DUNG

2.1. Nhân vật - những mảnh ghép tương đồng

Có thể nói, *Tất cả những người ngã xuống* là vở kịch hiếm hoi của Beckett có số lượng nhân vật đông nhất (11 người) và các nhân vật ít nhiều có lai lịch (tên gọi, nghề nghiệp rõ ràng). Tuy nhiên, mỗi nhân vật được ví như là một mảnh ghép trong bức tranh cuộc đời mà họ không thể nào kết nối được với nhau. Ở đây, chúng tôi tạm gọi những nhân

¹ Giảng viên Viện Việt Nam học và Khoa học Phát triển, Trường Đại học Quốc gia Hà Nội

vật có đặc điểm giống nhau về số phận hay có quan hệ xã hội đồng đẳng, là những *mảnh ghép tương đồng* về số phận.

Quả vậy, các nhân vật trong vở kịch đều là những người có số phận bi kịch. Vở kịch kể về hành trình của bà Rooney trên đường tới nhà ga để đón ông Rooney, bà gặp rất nhiều người. Bà Rooney khá thân thiện, gặp ai cũng hỏi thăm, đáng chú ý là những câu hỏi của bà dành cho người thân của họ. Bà gặp Christy và hỏi về bà vợ tội nghiệp như thế nào, Christy trả lời: “Không khá hơn” [1; tr.172]. Còn về cô con gái thì “Không tệ hơn” [1; tr.172]. Bà Rooney gặp ông Tyler hỏi: “Có tin tức mới gì về cháu gái tội nghiệp của ông không?” [1; tr.174] thì nhận được câu trả lời: “Bây giờ tôi là người không có cháu” [1; tr.174]. Bà mẹ của ông Slocum thì bị đau ốm. Tommy, người giúp kéo bà khỏi tình trạng mắc kẹt trong xe ông Slocum, thì bị ông Barrell quát mắng, cảnh cáo. Cô Fitt bị lạc mẹ và bà mẹ tội nghiệp vẫn ở trên chuyến tàu cuối cùng, không rõ vì lí do gì đến muộn. Cậu bé Jerry, người đã giúp ông Rooney dắt ông đi, chỉ còn có một mình vì cha cậu đã bị người ta mang đi. Ông Rooney bị mù và từng bị cấp cứu vào đúng ngày cưới của ông bà. Xen vào câu chuyện của vợ chồng ông bà Rooney là tiếng khóc của bà Tully vì bị chồng đánh. Bản thân bà Rooney cũng đang bị đau ốm, cô Fitt đã tinh ý phát hiện ra: “Có chuyện gì không ổn à, bà Rooney, bà trông không bình thường thế nào đó”. Bản thân bà tự biết tình trạng của mình. Bà nói: “Mình không nên ra ngoài tí nào. Mình không bao giờ nên rời khỏi khu đất đó”. Bà giải thích với ông Barrell rằng: “Tôi vẫn nằm trên giường, ông Barrell ạ”. Rõ ràng, sức khỏe của bà Rooney đang gặp vấn đề. Ngay từ mở đầu vở kịch, bà Rooney đã độc thoại: “Người đàn bà tội nghiệp. Luôn cô đơn trong ngôi nhà cũ nát đó” [1; tr.172]. Hơn một lần, bà Rooney nhắc đến từ “cô đơn”. Những con người trong *Tất cả những người ngã xuống* đều có điểm chung là hoàn cảnh gia đình họ có vấn đề và đúng như bà Rooney nói: “Tất cả đều cô đơn trong căn nhà trống rỗng to lớn đó”. Họ là những mảnh ghép tương đồng về số phận bi kịch của cuộc sống không hạnh phúc. Những mảnh ghép cô đơn đó xếp cạnh nhau nhưng không xóa đi được sự trống trải trong lòng họ. Tiêu đề của vở kịch như một cách nói ẩn dụ cho tình trạng tồn tại của tất cả những sinh linh đang trở nên bi đát hơn. Họ ngã xuống bởi bệnh tật, đau ốm, cô đơn hay bị xô ngã bởi bàn tay kẻ khác? Có lẽ nào đau khổ khiến họ trở nên mất nhân tính mà có ước muốn làm hại người khác vô tội? Tác giả không đưa ra đáp án chính xác nhưng người đọc vẫn nhận thấy các nhân vật của ông đều rơi vào bi kịch.

Ở *Tất cả những người ngã xuống*, Beckett đã tạo ra một vở kịch khá đông đủ kiểu người trong xã hội: từ người đánh xe, người môi giới chứng khoán đã nghỉ hưu, thư kí nhà ga, nhân viên khuân vác ở nhà ga đến giám đốc nhà ga. Tất cả cùng rơi vào bi kịch của cuộc sống mong manh và bất hạnh. Những sự kiện ngẫu nhiên đến với họ không thể nào biết trước. Họ bị cuốn vào vòng xoáy chờ đợi chuyến tàu cuối cùng (của cuộc đời) mà không thể biết trước được sẽ kết thúc như thế nào.

2.2. Cốt truyện phân mảnh

Cốt truyện *Tất cả những người ngã xuống* được Beckett tạo ra với nhiều mảnh ghép rời rạc. Vở kịch không phân hồi, cảnh như những vở kịch truyền thống. Người đọc chỉ có

thể giải mã được tác phẩm khi lắp ghép những mảnh ghép này với nhau và tự tìm cho mình một câu trả lời. Tại sao bà Rooney đau ốm đáng lẽ nên ở trên giường lại cố đi đón ông Rooney? Tại sao chuyến tàu - vốn được lập trình luôn đúng giờ - lại đến muộn mười lăm phút? Có chuyện gì đã xảy ra với nó? Tại sao ông Rooney lại đột nhiên muốn về hưu?

Có thể xem *Tất cả những người ngã xuống* được tạo nên bởi chín mảnh ghép. Mảnh thứ nhất là bà Rooney gặp Christy (đi xe bò). Mảnh thứ hai, bà Rooney gặp ông Tyler (đi xe đạp). Đến mảnh này, chúng ta mới biết mục đích chuyến đi của bà Rooney là gặp chồng, qua lời nhắn của bà với ông Tyler: “Nếu ông nhìn thấy ông Dan mù tội nghiệp của tôi, hãy nói với ông ấy rằng tôi đang trên đường đến gặp ông ấy khi tất cả lại ghé thăm tôi như một con lữ. Nói với ông ấy, bà vợ tội nghiệp của ông, bà ấy bảo tôi nói với ông con lữ lại ghé thăm bà ấy và... [*Giọng ngắt quãng*].... đơn giản là bà ấy trở về nhà... đi thẳng về nhà” [1; tr.176]. Mảnh thứ ba là bà Rooney gặp ông Solum, đi ô tô nhờ của ông và bà kẹt trong xe, bị rách áo. Mảnh thứ tư là Tommy kéo bà Rooney ra khỏi xe ô tô. Mảnh thứ năm là: bà Rooney gặp ông Barrell, nói chuyện về chuyến tàu đến muộn. Mảnh thứ sáu là gặp cô Fitt, kéo bà Rooney lên, cô Fitt đang tìm bà mẹ bị lạc trên chuyến tàu cuối cùng. Mảnh thứ bảy là ông bà Rooney gặp nhau ở sân ga, ông Rooney xuất hiện cùng cậu bé Jerry. Đến mảnh ghép này, ta mới rõ vì sao bà Rooney dù đau ốm, bệnh tật vẫn đi đến nhà ga:

Ông Rooney: Tại sao em ở đây? Em đã không báo tin cho anh.

Bà Rooney: Em muốn cho anh một bất ngờ. Cho ngày sinh nhật của anh. [1; tr.188]

Thì ra, bà Rooney muốn tạo ra bất ngờ trong ngày sinh nhật thứ một trăm của chồng mình. Ông Rooney yêu cầu bà cho cậu bé Jerry một đồng xu và dặn: “Đến gặp ta vào thứ hai, nếu ta vẫn còn sống”. Mảnh thứ tám: trên đường đi về nhà, hai ông bà nói chuyện, ông Rooney nói sẽ về hưu, bà Rooney có vẻ rất ngạc nhiên:

Ông Rooney: Em biết điều gì không? Anh nghĩ anh sẽ về hưu.

Bà Rooney: [*Thất kinh*] Về hưu! Và sống ở nhà? Với trợ cấp!

Bà Rooney muốn biết chuyện gì đã xảy ra khiến con tàu đến chậm mười lăm phút:

Bà Rooney: Nhưng anh phải biết, Dan, tất nhiên, anh đã ở đó. Chuyện gì đã xảy ra? Kể cho em đi!

Ông Rooney: Anh chưa bao giờ biết bất cứ điều gì xảy ra. [1; tr.190]

Ông Dan (tên gọi thân mật của ông Rooney) luôn khẳng định rằng mình không biết gì cả. Xen giữa câu chuyện của hai ông bà, đột nhiên ông hỏi bà: “Em đã từng muốn giết một đứa trẻ chưa?” [1; tr.191]. Ông đã tâm sự rằng: “Nhiều lần vào đêm, mùa đông, trên con đường đen về nhà, anh gần như đã tấn công cậu bé đó. [*Ngung*.] Jerry tội nghiệp!” [1; tr.191].

Mảnh ghép thứ chín: Jerry đuổi theo ông bà Rooney và hé lộ nguyên nhân chuyến tàu bị chậm. Cậu bé đưa cho ông Dan vật ông đã đánh rơi, đó là một thứ giống như quả bóng mà ông thường mang đi bên mình. Bà Rooney gắng hỏi Jerry nguyên nhân vì sao chuyến tàu chậm trễ, ông Rooney ra sức ngăn bà, không cho hỏi: “Để cậu bé yên, nó không biết gì cả! Thôi đi!” [1; tr.199]. Cuối cùng, bà cũng có câu trả lời: “Đó là một đứa

trẻ bị ngã khỏi toa hành khách, thưa bà. [*Ngung.*] Trên đường ray, thưa bà. [*Ngung.*] Dưới bánh xe, thưa bà” [1; tr.199]. Miếng ghép cuối cùng đã hé lộ vì sao chuyến tàu đến muộn.

Lắp ghép các mảnh của câu chuyện, người đọc có thể tìm được cho mình câu trả lời và vẫn còn hồ nghi: liệu có phải Dan đã đẩy cậu bé xuống đường ray trong ngày sinh nhật lần thứ một trăm của mình không? Có phải chính vì thấy tội lỗi nên ông đã bắt ngờ muốn về hưu và khóc trên đường trở về, hay có thể chấm dứt cuộc sống của mình khi lập lòe dạn cậu bé Jerry đến gặp ông vào thứ hai, nếu ông còn sống. *Còn sống (alive)* là một trạng thái được nhắc đến trong tác phẩm không dưới một lần. Chính bà Rooney đã hỏi về điều này khi nói chuyện với ông Tyler:

Bà Rooney: Còn sống à?

Ông Tyler: Ừ, một nửa còn sống, chúng ta sẽ nói đúng không?

Bà Rooney: Nói cho chính ông ấy, ông Tyler ạ. Tôi không còn một nửa còn sống cũng không có bất kì thứ gì theo đuổi nó. Chúng ta đang đứng ở đây vì cái gì? [1; tr.176].

Câu hỏi của bà Rooney khắc khoải về lẽ tồn tại, bà từng nói với Tommy rằng: “Đừng bận tâm về tôi. Đừng chú ý đến tôi. Tôi không tồn tại. Sự thật là như thế” [1; tr.179]. Phủ nhận sự tồn tại của mình, điều đó cho ta thấy bà Rooney đã rất chán chường cuộc sống vô nghĩa, cô đơn này. Nguyễn Thùy Linh đã nhận xét rằng: “Nhân vật của Beckett tưởng như đang đối thoại nhưng kì thực lại độc thoại ngay giữa chốn đông người, cô đơn ngay cả khi có người khác bên cạnh. Họ đối diện với chính mình, trong một tương lai mịt mờ, hiu quạnh” [4; tr.112]. Kết thúc vở kịch là hình ảnh Jerry chạy đi, giông tố nổi lên. Con mưa sẽ cuốn trôi đi tất cả vào hư không. Những con người đó sẽ lần lượt ngã xuống bởi bàn tay của số phận, kết thúc bi kịch cuộc đời họ.

Như vậy, ghép các mảnh của câu chuyện, người đọc có thể hình dung được những số phận cuộc đời bi kịch, đặc biệt là mối quan hệ của ông bà Rooney, khi mà mỗi người là một mảnh cô đơn, trống rỗng cùng cực.

2.3. Không gian cắt mảnh

Tất cả những người ngã xuống là vở kịch truyền thanh cho nên ấn tượng về âm thanh cần phải được tô đậm nhiều hơn cả. Có lẽ vì thế Beckett đã có nhiều chỉ dẫn về âm thanh, tiếng động cho vở kịch này. Người nghe chỉ có thể hình dung được bối cảnh câu chuyện diễn biến trong không gian nào nhờ những dấu hiệu đặc trưng của âm thanh tương ứng với các sự việc, sự vật. Chuyện bắt đầu về bà Rooney trên con đường đi ra ga xe lửa. Ở đây, ta thấy có không gian phân mảnh thành không gian đồng quê, không gian của con đường và không gian của nhà ga.

Mở đầu tác phẩm là âm thanh buổi sáng ở đồng quê với những tiếng kêu của cừu, chim, bò, gà trống. Bản hợp âm này gợi lên một khung cảnh yên bình. Beckett từng có nhiều thời gian sống ở nông thôn, cho nên, đó là sự trải nghiệm để ông tái hiện được khung cảnh đồng quê thông qua những âm thanh rất gần gũi với cuộc sống dân dã. Nhận xét về bối cảnh của vở kịch này, Ronan McDonald đã nói: “Chúng ta tưởng tượng điều bà ấy nói và những âm thanh chúng ta nghe, nhìn chung, những âm thanh mà bà ấy chú tâm, như

trong *Tro tàn* [tên một vở kịch truyền thanh của Samuel Beckett - Lê Thúy Hằng dịch] chỉ chúng ta nghe thấy biển chứ Henry không thể tự mình nghe thấy. Đây là một trong những cách mà những vở kịch này đi chệch tính tự nhiên của sự vật và dẫn theo viễn cảnh của các nhân vật. Những âm thanh của khung cảnh không bao giờ độc lập. Quả thực, sân khấu biểu hiện của những vở kịch này sẽ phá hủy viễn cảnh đó: chúng ta sẽ tự thấy tất cả bối cảnh và không đáng tin vào suy nghĩ của các nhân vật” [3; tr.53]. Rõ ràng, McDonald cũng nhận ra sự mâu thuẫn giữa khung cảnh yên bình buổi sáng ở nông thôn với tâm hồn cô đơn, trống rỗng của bà Rooney.

Không gian của con đường được hình dung qua tiếng bước đi của bà Rooney và những tiếng động của chuyến xe (Christy), tiếng xe đạp của ông Tyler, tiếng ô tô của ông Scolum. Đây là không gian con đường khi bà Rooney đi đến nhà ga xe lửa, bà gặp rất nhiều người mà mỗi người là một số phận bị kịch với hoàn cảnh riêng. Nếu như không gian con đường nông thôn khá tĩnh lặng, chỉ có tiếng động cơ, tiếng xe thì không gian của nhà ga náo nhiệt hơn bởi tiếng nói của nhiều người chờ đợi chuyến tàu cuối cùng. Có tiếng thất thanh giọng người đàn bà: “Họ bị kẹt rồi” [1; tr.184]. Không gian của nhà ga là không gian của sự bất ổn khi chuyến tàu đến muộn đã gieo vào lòng mỗi nhân vật nỗi bồn chồn, lo lắng. Cô Fitt bị lạc mẹ trên chuyến tàu cuối cùng. Chồng của bà Rooney bị mù và cũng ở trên chuyến tàu đó. Những người khác đều không hiểu vì sao chuyến tàu bị trễ. Ông Barrell đã nói: “Tôi không biết gì cả. Tất cả tôi biết là có một cú giật mạnh. Giao thông bị chậm lại” [1; tr.187]. Về sau, theo lời của Jerry chúng ta mới biết nguyên nhân là vì có một đứa bé rơi xuống đường ray. Tại sao đứa bé lại rơi xuống đường ray? Liệu có liên quan gì đến ông Rooney với suy nghĩ độc ác muốn giết một đứa trẻ không? Tất cả chỉ là phỏng đoán và không ai biết được. Do đó, không gian nhà ga còn là ẩn dụ cho cuộc đời đầy bất trắc, số phận con người thật mong manh. Nhà nghiên cứu Lê Nguyên Cẩn đã khái quát rằng: “Các tác phẩm của Beckett là các ngụ ngôn, chúng nói với ta rằng con người chỉ là những trò chơi của định mệnh đang đợi chờ giờ kết thúc, rằng con người không thể thoát khỏi khổ ải của thân phận mà nó bị đặt vào, và trở nên hết sức lố bịch bởi lẽ, về mọi phương diện, con người bị cột chặt vào hư vô” [2; tr.117].

Không gian con đường ở đây tương ứng với sự di chuyển của bà Rooney (chiều đi - về) cũng phân ra thành hai đối cực. Chiều đi là lúc bà Rooney đến nhà ga tìm chồng với không gian yên bình; và chiều về là khi hai ông bà Rooney trở về. Lúc này không gian con đường đầy bất trắc. Bà đã lường trước được: “Gió đang nổi lên. [*Ngung. Gió.*] Ngày đẹp nhất đã qua. [*Ngung. Gió. Mơ màng.*] Mưa sẽ sớm bắt đầu rơi xuống và tiếp tục rơi, suốt buổi chiều” [1; tr.181]. Quả vậy, trên con đường về nhà, bà Rooney nghe thấy tiếng mưa gió. Lúc đầu, mưa lất phất và hai vợ chồng bà vẫn cứ đi. Về sau, mưa càng lúc càng nhiều và khi kết thúc vở kịch, lúc bà Rooney biết lí do chuyến tàu bị chậm thì mưa giông bão tố nổi lên. Con đường trở về của ông bà Rooney lúc này không còn là không gian bình yên. Cuộc sống của ông bà Rooney sẽ như thế nào khi ông Rooney quyết định về hưu, sống bằng tiền trợ cấp? Cùng là không gian con đường nhưng hai hành trình đi - về đã trở nên khác biệt. Lúc đi bình yên, còn lúc về bão tố.

Việc tạo ra một bức tranh ghép mảnh với nhiều không gian khác nhau đã vẽ nên bức tranh toàn cảnh của *Tất cả những người ngã xuống*. Đó là không gian của những bất ổn và những con người đang quần quai sống trong không gian đó cũng mang những bất hạnh riêng.

3. KẾT LUẬN

Tất cả những người ngã xuống là một trong những tác phẩm độc đáo của Samuel Beckett viết cho thể loại kịch truyền thanh. Từ việc phân tích kết cấu của tác phẩm, chúng ta thấy được một thế giới các nhân vật ghép mảnh với những sự kiện ngẫu nhiên, phi lý trong một không gian phân rã. Kết thúc vở kịch chỉ còn lại sự hoài nghi của người nghe/ người đọc khi không biết thực sự đã xảy ra chuyện gì. Beckett đã gieo vào lòng người tiếp nhận nỗi lo lắng và hồ nghi về những gì đang diễn ra. Những gì chúng ta nghe và nhìn thấy có phải là sự thật hay không? Qua *Tất cả những người ngã xuống*, người tiếp nhận sẽ thức tỉnh về một thế giới cô đơn, đổ vỡ niềm tin và mỗi người là một sinh linh lạc lõng trong thế giới đó.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1] Beckett, Samuel (1986), *Samuel Beckett - The Complete Dramatic Works*, Faber and Faber Limited, UK.
- [2] Lê Nguyên Căn (2007), *Kịch phi lý trong văn học phương Tây thế kỉ XX*, Đề tài nghiên cứu khoa học cấp Bộ, Trường Đại học Sư phạm Hà Nội.
- [3] McDonald, Ronan (2006), *The Cambridge Introduction to Samuel Beckett*, Cambridge University Press, New York.
- [4] Nguyễn Thùy Linh (2016), *Samuel Beckett và sự cách tân kịch Pháp thế kỉ XX*, Nxb. Đại học Quốc gia Hà Nội, Hà Nội.

FRAGMENTARY STRUCTURE IN *ALL THAT FALL* BY SAMUEL BECKETT

Le Thuy Hang

ABSTRACT

In this article, we examine the fragmentary structure of the radio play “All That Fall”. Samuel Beckett built the characters who have similar pieces of fate. The plot is fragmented with discrete actions. Space is also divided into pieces. At the end of the play, there is only the skepticism of the listener / reader when knowing what really happened. Through “All That Fall”, we realize a lonely world, broken faith and each one is a lost soul in that world.

Keywords: *Samuel Beckett, plays, All That Fall, structure, fragment.*